

aliquis clericus subicit se alicui layco verberan-
dum. ad placandū ipsū de iniuria illata. clericus
ille efficitur exēatus. quia participavit in crimine
cū verberante ppter qd ille est exēatus. ut extra
de sen. ex. Si concubine. et est mōrle. ¶ Si existēs
in exēacōne maiori scienter. participavit in dīnis
audiendis in ecclia. aut in sacramentis percipien-
dis. quia peccavit mōrliter. ¶ Si etiā existēs exēa-
tus maiori exēacōne. scienter picipavit cum alijs
fidelibz. etiā extra dīna. precipue in hīs q dīnē-
tur i hoc versu. Os. orare. vale. cōio. mensa. nega-
ta. et si hoc fecit ex contēptu. vel cōn phibicōnem
supioris. peccavit mortaliter. alias. xialit. similiē
et ille cū quo picipavit si scīvit eum exēatū. quia
ille similiter etiā efficitur exēatus maiori exēacōe
a q tamē pōt absolue ois qui eū pōt audire. Exci-
piuntur etiā quīq; casus in quibz licet picipare
cū exēatis. qui cōtinentur in hoc versu. Vale. lex
huile. res ignorata. necē. Declaracō; tamē istius
versus et alteri paulo supra. vide in. 2. pte sūme
¶ De quito peccato mortali. s. Auaitia et speciebus
et filiabus eius.

2A.
Auaitia est inordinatus appetitus ha-
bendi. Et consistit in tribz. s. i iniuste ac-
quirendo. tenaciter retinendo. et inordi-
nate amando. De hīs tribus ergo et filiabus. et
speciebus eius est interrogandū ut sequit. et pō-

te primo modo vij de iniusta acquisitione. dictum
est in c. de. l. precepto. restant tamen aliqua de
quibus nunc dicendum est. **De symonia**

De symonia que versat̄ cū spūalia. et semp̄ est
mōrle peccatū. et in omi casu eius pecūia recepta p̄
eam restitui debet. non tamē ei qui eam dedit. si
pauperibus debet erogari. et hoc de necessitate l̄
illi ecclesie in cuius iniuriā data est. **¶ Si dedit**
pecuniam vel aliquid qd̄ pretio pōt estimari pro
habendo aliquo sacramento. ut ē baptism⁹. euca
ristia. benedictio nuptiarum et h̄mōi. et fecit hoc
quasi daret premiū illius. cuius signum esse pōt
si pactum fecit cū dante h̄mōi sacramentaz. quia
symonia ē et mōrle. **¶ De presumit̄.** quādo negat̄
sacramentum si non detur pecūia. nec excusat cō
suetudo. Secus est. si dat aliqd̄ s̄m̄ beneplacitum
suum gratis. et ut elemosinam. non coactus aut
exactus. sed sponte ad cōsuandam cōsuetudinem
quam tamen si seruare nollet. non esset cogend⁹
neq; sacramenta ei deneganda **¶ Si emit vel**
vendidit aliquā capellam l̄ aliū locū in ecclia. qz
symonia est. **¶ Si emit vel vendidit sepulturam**
ecclie. vel sepulchrum. vbi ponat̄ cadauer ei⁹ qz
symoniam commisit. **¶ Si emit vel vendidit ius**
patronat⁹ alicuius ecclie vel capelle. qz symoniā
cōmisit **¶ Si patron⁹ alicuius ecclie vel capelle**
aut altaris. vel alterius beneficij. pro pecunia

2
110

elegit et presentauit instituendum in ecclesia sua. quia
simoniam commisit. ¶ Si porrexit preces carnales
pro indigno aliquo ordinando vel promouendo
aut beneficiando. quia simoniam commisit. et hoc
si sciuit ipsum indignum. Et si prelatus ratione homini
preum vel pretio eum admittit. similiter simoniam
commisit. ¶ Si fuit mediator ad procurandum al
teri aliquod spirituale beneficium. vel ordinem et
homini pro aliquo temporali. quia simoniam commi
sit. ¶ Si conduxit aliquem ad predicandum
cum pactione pecunie. vel intentione lucri. simoni
am commisit. Et similiter predicator qui hoc modo
acceptauit. ¶ Si filium aut filiam aut alium misit
in monasterium. pactione facta pro certa quanti
tate danda pro ingressu monasterii. simoniam
commisit. Et similiter religiosi recipientes hanc pe
cuniam. ¶ De quibusdam alijs simonijs de
corum vide quod in tertia parte in capitulo de clericis
Et de ista materia habes plenius in summa in secunda
parte si. et per totum. ¶ De prodicione
Si prodidit civitatem aliquam aut castrum inimi
cis. quia ultra mortale tenetur de omni dampno
inde secuto. Idem si prodidit res alterius iniuste
auferentibus. aut etiam personam eius. Si prodidit
secreta alicuius iniuste. quia ultra mortale tenetur
satisfacere de dampnis inde sequentibus. ¶ Secus
si secreta iniqua et coniurationes et tractatus

contra ciuitatē vel omne bonū. vel si nocumenta
personarū iniusta manifestat: quia tunc bene facit
et facere tenetur. ¶ Si recepit aliquid sub sigillo
confessionis etiam nō in confessione: si reuelat illud
peccat mortaliter: nisi illud eēt quid iniquū. cui
posset diuare manifestando. et si de hoc perpen
dit quando pmissit: peccauit mortaliter. s; nō debz
tenere secretum. qz tūc etiā peccaret. ¶ Si legit
alterius lras clausas: videtur mortale. nisi poneret
spem in rati habicōne mittētis vel eius cui mittit
¶ Si acceptauit per / De acceptōne personarum
sonam i iudicio ut .s. magis audiat vnā partē q̄
alteram. vel credat vni magis q̄ alteri. non ser
uato ordine iuris. vel magis declinet ad vnā
partem q̄ ad aliā rōne auaritie. quia forte speāt
lucrū aliquod ab ea recepturū et hmoi: mortale
potest esse. scdm circūstantias sub et supra ¶ Si in
distribuendis beneficijs vel officijs ecclasticis et
spiritualibz admittit indignos. et malos: peccat
mortaliter. et tenetur de damnis inde secuturis.
¶ Si i faciendis cedulis que vulgariter dicuntur
scrutinea scienter admittit indignū. vel q̄ phibz
admitti seu excludit dignum: peccat mortaliter
¶ Si in distribuendis honoribus. vel imponēdis
collectis ciuitatis scienter grauat aliquem ultra
debitū. vel alleuiat: peccat mortaliter et si solū ex
tius determinacōe fiet talis distribucō: tenetur

ad satisfactionem de damno. Secus aut si plures
alij imponunt cum eo. ¶ Si cum habet distribuere
elemosinas alicuius societatis vel testamenti hu-
iusmodi non fideliter distribuit. Et si dedisset non
indigentibus. ultra more. tenetur ad restitutionem
Si iudex accipit pecuniam ab. ¶ De turpi lucro
aliquo ut iudicaret. aut non iudicaret. aut bene
pro eo iudicaret. aut iniuste iudicaret: peccat mor-
taliter et tenetur illa restituere danti. nisi ille dedis-
set ut male iudicaret. quia tunc tenetur dare paupi-
bus. ¶ Item de teste. qui pro testimonio ferendo pecu-
niam vel aliquid accepit. quia ultra mortale. etiam te-
netur restituere. ¶ Si fecit instrumentum in frau-
de usurarii ut non iudicet: quia peccat mortaliter et mer-
cedem quam accepit. debet pauperibus erogare. ¶ Si
seruiuit usurario in arte usuraria. quia peccauit
mortaliter. Et si omnia bona usurarii essent obligata re-
stitutioni. non posset obtinere salarium. sed restituere cre-
ditoribus usurarii. alias autem potest. Sed illud debet
pauperibus dare de honestate. non de necessitate. nisi
esset pauper. ¶ Si recepit pecuniam pro turpitudine
ut meretricis. debet illam pauperibus dare. non tamen
de necessitate. sed pro consilio. ¶ Si quis facit aliquam artem vel
aliquid artificium et usus est ad more. ut facere taxil-
los et huiusmodi. peccat mortaliter nec debet absolui nisi di-
sponat se illud dimittere. De lucro inde recepto
debet pauperibus dare. non ex precepto. sed ex consilio

¶ Si diebus festiuis emit vel vendidit negotiā
do. nisi forte in nundimis. vel fecit cōtractus non
necarios. vel scripsit & aliud manuale fecit pro
lucro. quia vltra pccm debz illud paupibus daē
fm aliquos. quod tñ videt de honestate magis
q̄ de nccitate. **¶** Si tpe messis vel vindemiarum
emit bladum vel vinū vel fructus. ut alio tēpōē
vendat carius. non exns talis rei cōtinu⁹ nego
ciator. nec ppter aliquem honestū finē. nisi solū
ppter cupiditatem & auariciāz. qz turpe lucrū est
nec tñ tenet i aliquo ad r̄stitucōez. **¶** Si accepit
aliqd ad eligendū aliquē ad dignitatē aliquā tpa
lem vel offitium seculare. vel si v̄didit hmōi of
ficia secularia. quia turpe lucrū ē. nec tñ tenetur
ad restitucōnem. **¶** De ludo inhonesto.

Siluit ad taxillos vel cartas. vel ad alium lu
dum fortune. si vicit p fraudē puta cū falsis taxil
lis vel mendacō se. vltra mōrle tenetur sic lucra
tum restituere amittenti. nisi foret qd parū. **¶** Si
vicit ab eo quā alienare non potuit. ut a seruo &
religioso aut vxore. vel filio familias. et hmōiz
tenetur ad restitucōnem hñs q̄ habet curā illorū
& est mortale. si est quid notabile. & si ludic ex cu
piditate acquirendi. **¶** Si p multā importunitatē
traxit alios ad ludum qui hoc non intendebāt &
retinuit volentem recedē. qz vltē mōrle tenetur
restituere illi. si tamen est quid notabile. **¶** Si

acquiſiuit ſeu lucratus eſt huiusmodi. in locis ubi
prohibetur ludus. et mandatur fieri reſtitucō. ſi ue
legibus impabilibus. ſiue municipalibus. et ſuae
quantū ad utrūq; debz fieri reſtitucō illi q̄ amiſit
Secus ſi leges ille ſunt abrogate per cōtrā con
ſuetudinem. ¶ Conſequenter nō q̄ ſi uicit per lu
dum. i alijs caſibus. exceptis predictis. nō tenet
reſtituere illi qui amiſit. q̄ uis poſſet elimoſinali
ter retinere. ſi eēt paup. ſ; debz paupibus erogaē
ſcđm aliquos ex conſilio. ſ; alios uero ex necita
te. qđ tñ tuāus eſt. non tñ ita oportz tales ſtē
gere ad citā reſtitucōez ſicut in furto. uſura. et h?
mōi. ¶ Nō pſonas q̄bz eſticuti d; qđ ab eis lucrāt

Ste ſunt pſone quibus indistincte re in ludo
ſtituendum eſt. q̄cquic ab eis lucrātū eſt in ludo
alee. aut tarilloz. uel alio modo. ſ; Ray. ſ. furio
ſi. prodigi minores. 27. am̄s. et marie pupilli. filij
familias. et uxores qui non hñt res parāpherna
les. amminitratoēs rez eccliaz. et paupm. et ſimi
les. ¶ Item mēte capti. furci. muti. cec̄i. et q̄ morbo
laborant ppetuo. ſeru. religioſi. et ſimiles. Et nō
q̄ talis pecunia nō eſt ſimpliciter reſtituēda illi q̄
amiſit. niſi eēt emēdat⁹ et corrept⁹. ita ut credēē
eam ad pios uſus expenſur⁹. S; tutori. curatori
dño mōſterio. p̄i. marito. ecclie hec in ſūma cōfeſ
Sadhibuit nūm. ¶ De inquietudine
am ſollicitudinem circa temporalia acquirēda

et cōseruanda. q̄ ppter hoc dimisit aliquod necē
riū ad salutem. ut missam. et h̄mōi. s̄q̄ est mōrle

¶ Si non dimisit necēria ad salutem. s̄ tamē
remissus est in eis aliquñtū ppter inquietacōez
tpalum. q̄ veiale ē. ¶ Si minā sollicitudinē ha
buit circa sp̄itualia. ex p̄uitate et fidētie auxiliij
dei. in se non est mortale. sed vid̄: multū impedi
mentum deuo cōis. et aliorum bonoz. ¶ Sequitur
de secundo modo auaritiē que cōsistit in retinendo

De auaritiā que cōsistit in tenaciter retinendo
etiā interrogandum est. Si viz ita inhuman⁹
fuit. q̄ non fecit elemosinas corpales s̄ime indi
gentibz cum posset. vel si nō opatus est opa mi
sericordie corpalia. que cōtinētur in hoc versu. vi
sico. potō. cibo. redimo. tego. colligo. condo. Pri
mū est. visitare infirmos. Secundū. potāe s̄ciētes
Tercium. cibare esurientes. Quartum redimere
captiuos. Quintum. colligere et congregare dispersos
Sextum. est tegere nudos. Septimū. est cōdē. et se
pelire mortuos. ¶ Si habens superflua. quo ad
naturam et quo ad decētiā status sui et familie
sue non subuenit necitātibus alioz maxime in ex
tremis. ¶ Si h̄ns superflua quo ad naturā nō tñ
quo ad decētiā status. nō subuenit pacientibz
extremam necitatem. quos tñ sc̄uit et nouit. s̄q̄
mortale iudicatur cōiter. Sed hic oportet multa
cōsiderare ad bene intelligendum. vñ vide de hoc

in summa. 2. pte. ti. 1. ¶ Si habens vnde subuenire
possit non subuenit pauperibus. etiam non exte-
mas necessitates patientibus. et tardauit ipsis dare vel
eos exasperauit. veniale est. ¶ Si parauit pau-
peribus nimis sumptuosa vel delicata. aut etiam mi-
nima cibaria. vel questuans sine causa vegete
vel male utentibus elemosinis. quia peccatum videtur
potius quam meritum. Si laborantibus pro eo. quo-
cumque ministerio. nimis distulit dare mercedem
ultra factam conuentionem. cum tamen posset soluere
quia posset esse mortale. marie si incurreret graue
damnum vel scandalum. Idem si aliquis defraudauit

De tercio modo Auaritie qui consistit in inordi-
nate amando. ¶ nate amando
dinare nota. quod si quis res etiam iuste adquisitas
ita inordinate amat. ut inhereat eis. quemadmo-
dum fini cuius signum est. quando propter eas
non amittendas. paratus esset facere contra aliquod pre-
ceptorum. quia mortaliter peccat. et hoc ideo. quia
plus diligit creaturam quam creatorem. Si autem
nullo modo vellet facere contra salutem suam pro-
pter huiusmodi temporalia. quibus tamen aliquando inor-
dinate afficiatur ad ea seu amet ea est veniale. Et ex
hinc considerari potest quantum peccat. qui res i-
uste adquisitas. ita inordinate amat ut supra.

De prodigalitate. ¶ De prodigalitate.
que contraria est auaritie. etiam interrogandum est

¶ Si viz superflue expendit suam sbaz. vel in edi-
ficijs sumptuosis. vel in eq̄taturis. vel i cōuiujs
nimis deliōsis. aut frequētibz. vel in palestis et
ludis. vel in ornamentis a p̄cipue muliez. vel in
renijs. vel histrionibus. a hmōi. quia peccatū ē
Et quando est nōbilis excessus scdm̄ p̄porcōez sui
status. est mortale. alias aut̄ in modico. est via-
le. Descendere aut̄ ad p̄ticularia in determinando
quādo sit mōrle a q̄n̄ viale. non de facili pōt dai
iudiciū certum. vnde hoc dimitto .28.

¶ De 6. peccō in or̄li. s. Gula a spēbus a filiabz ei⁹

Gula est sextū peccm̄ capitale a importat
inordinatum appetitum seu delectacōez
circa cibum a potū. vnde de ip̄a nō quīz
modos que or̄nentur in hoc versu. **Pre. propere.**
laute. nimis. ardentē studiose. **Primus** modus
est pre. vel propere. si comedit vel bibit ante hō-
ram debitam vel consuetam sine causa rationabi-
li urgente. **¶ Secundus laute.** **Si** vsus est cibus
vel potibus nimis lautis a delicatis vltra cōdicō-
nem sui status. **Aliter** enī decet comedē infirmū
q̄ sanum. a aliter nobile q̄ rusticū. a sic vltorius
vel si vsus est cibus vel potibz multum nutritiuis
vel calidis prouocātibz ad luxuriā. a si ex hac cā-
fecit. mortale videt. **¶ Tercū Nimis. id est.** **Si** co-
medit vel bibit in nimia quantitate scdm̄ indigē-
tiam sue complexionis. quod enī parum est vni